

EVOLUȚII ȘI TENDINȚE ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL DIN DOMENIUL TEHNOLOGIILOR DE VÂRF

*Ecaterina STĂNCULESCU
Iulia Monica OEHLER-ȘINCAI*

Abstract

One of the ways for accessing knowledge and, through it, for competitiveness on international level, is the world trade with high-tech (HT) products. European Union and its Member States (Romania inclusive) position on international HT market defines in fact their competitiveness in the global economy.

Many politics for encourage innovation in a country lead also to stimulate the technological transfer out of that country. Politics that reduce trade barriers and uncertainties in international trade relations have the potential to increase the international technology transfer.

The weight of HT products and services in the entire world trade is around of 19-20%, this percentage varying in different studies and statistics due to the products groups considered to be part of this category and to the inclusion of some adjacent services.

During 2001-2008, the world HT export value increased in average by 7% per year. The growth rates were fairly high, by one hand, because of the rising of exported/imported products complexity (and of advanced technologies), and by the other hand, due to the evolution of global demand and offer, that influence the prices of these products. The Popular Republic of China was the country that influenced mostly the increase of international trade with HT products.

Four economies – China, United States, EU – 27 and Japan – totalize over one half of the world HT exports. USA and EU registered also the most important commercial deficits in the world in this field until 2008. In 2008, USA deficit turns into commercial surplus in HT area because of the decrease of imports following the crisis.

As for Romania, the weight of HT products exports and imports in the whole country's trade differs from about 4%, in exports case, to about 9-10%, in that of imports. Commercial balance in this field was always in the red.

During 2001-2008, the greatest weights in the world trade with HT products have had, in order, the groups: electronics – telecommunications, computers - office equipment, scientific instruments and aerospace industry that summarized over 80% from the total.

Generally, exports of less sophisticated HT products are dominated by developing countries and other territories because of the production relocation made by great international companies. Instead of it, the maintaining of developed states in top of the leading exporters of sophisticated HT products highlighted that not all the advanced technologies were transferred to developing countries, but, in general, those technologies less complex, which does not require a major investing effort in research and development.

Key words: comerț internațional, produse și servicii high-tech, transfer tehnologic, Uniunea Europeană, România.

JEL classification: – F14 - Country and Industry Studies of Trade

Dr. Ecaterina-Antuza Stănculescu este cercetător științific gr. I la Institutul de Economie Mondială, Centrul de Studii Europene, Piața Internă și Concurența, specializată în probleme de cercetare-dezvoltare-inovare, politici europene, comerț internațional, întreprinderi mici și mijlocii.

Dr. Iulia Monica Oehler-Șincai este cercetător științific gr. III la Institutul de Economie Mondială, Centrul de Studii Europene, Piața Internă și Concurența, specializată în relații economice internaționale, probleme globale, comerț internațional, politici europene.

1. Câteva considerente generale

Competitivitatea într-o lume globalizată este astăzi în mod necesar rezultatul unor cunoștințe cât mai bogate, variate, dar și având legătură directă cu activitatea de bază a întreprinderilor. Dacă ne gândim numai la progresul tehnico-științific, la importanța alinierii la tendințele acestuia și la nevoia de a cunoaște cât mai bine piața mondială, putem înțelege că racordarea la cunoaștere este vitală pentru orice întreprindere și, în ultimă instanță, pentru orice țară sau grup de țări.

Din 2000 și până în prezent racordarea întreprinderilor comunitare și a statelor membre la economia bazată pe cunoaștere apare ca un leitmotiv în toate documentele Comisiei Europene dedicate politicii întreprinderii/industriale și comerciale, iar măsurile de aducere la îndeplinire a obiectivelor vizate de această politică sunt din ce în ce mai variate și mai bine puse în practică și monitorizate.

Una dintre căile de acces la cunoaștere și, prin ea la competitivitate pe plan intern (comunitar), dar și pe plan extern, este comerțul internațional cu produse high tech (HT). Poziția Uniunii Europene (UE) și a țărilor componente pe piața internațională HT definește de fapt și competitivitatea acestora în economia globală. Acesta este motivul pentru care se impune o analiză detaliată a comerțului internațional cu produse HT, a locului pe care diferitele state, dar mai ales cele membre UE și Uniunea în ansamblul ei îl ocupă în acest comerț, precum și aspectele care determină situarea pe o anumită poziție.

Grupele de produse considerate în studiile statistice ale UE și Națiunilor Unite ca făcând parte din categoria HT (conform raportului cheltuieli CD/total vânzări) sunt următoarele (9 grupe cu 83 de subgrupe) :

Tabelul nr.1

Lista grupelor de produse HT	Clasificarea conform SITC rev.3
Industria aerospațială	7921+7922+7923+7924+7925+79291+79293+(714-71489-71499)+87411
Calculatoare – mașini de birou (birotică)	75113+75131+75132+75134+(752-7529)+75997
Electronică – telecomunicații	76381+76383+(764-76493-76499)+7722+77261+77318+77625+77627+7763+7764+7768+89879
Produse farmaceutice	5413+5415+5416+5421+5422
Instrumente științifice	774+8711+8713+8714+8719+8721+(874-87411-8742)+88111+88121+88411+88419+89961+89963+89966+8996

Lista grupelor de produse HT	Clasificarea conform SITC rev.3
	7
Mașini electrice	77862+77863+77864+77865+77867+77868+7787+77884
Industria chimică	52222+52223+52229+52269+525+531+57433+591
Mașini neelectrice	71489+71499+7187+72847+7311+73131+73135+ 73142+73144+73151+73153+ (7316-73162-73166-73167-73169) +73312+73314+73316+7359+73733+73735
Armament	891

Sursa: Eurostat, Statistics in focus 25/2009

Ponderea produselor din categoria HT în totalul comerțului mondial cu bunuri și servicii se ridică la aproximativ 19-20%, aceasta variind în diferitele studii și statistici în funcție de grupele de produse considerate a face parte din această categorie și din includerea sau nu a unor servicii adiacente.

2. Evoluția și structura comerțului internațional cu produse HT

Conform statisticilor și studiilor UE- Eurostat și UN Comtrade, în perioada 2001 – 2006 creșterea **exporturilor HT** pe plan mondial a fost în medie de 5,3% pe an, valoarea din 2006 fiind de 1.287 miliarde euro. Această creștere s-a datorat în cea mai mare parte majorării exporturilor chineze.

În anul 2008, ultimul an pentru care există date statistice, încă neconsolidate, situația s-a menținut în linii mari neschimbată din punct de vedere al principalelor trăsături ale comerțului internațional în domeniul produselor HT. Valoarea **exporturilor totale** a ajuns la aproximativ 2.300 miliarde dolari (cca. 1.575 mld. euro)³⁵, fiind cu cca. 22,4% mai mare decât în 2006, iar valoarea **importurilor totale** la aprox. 2.235 miliarde dolari (1.532 mld. euro). Astfel, după cum rezultă din calculele noastre ritmul de creștere din intervalul 2006-2008 este de peste 10%.

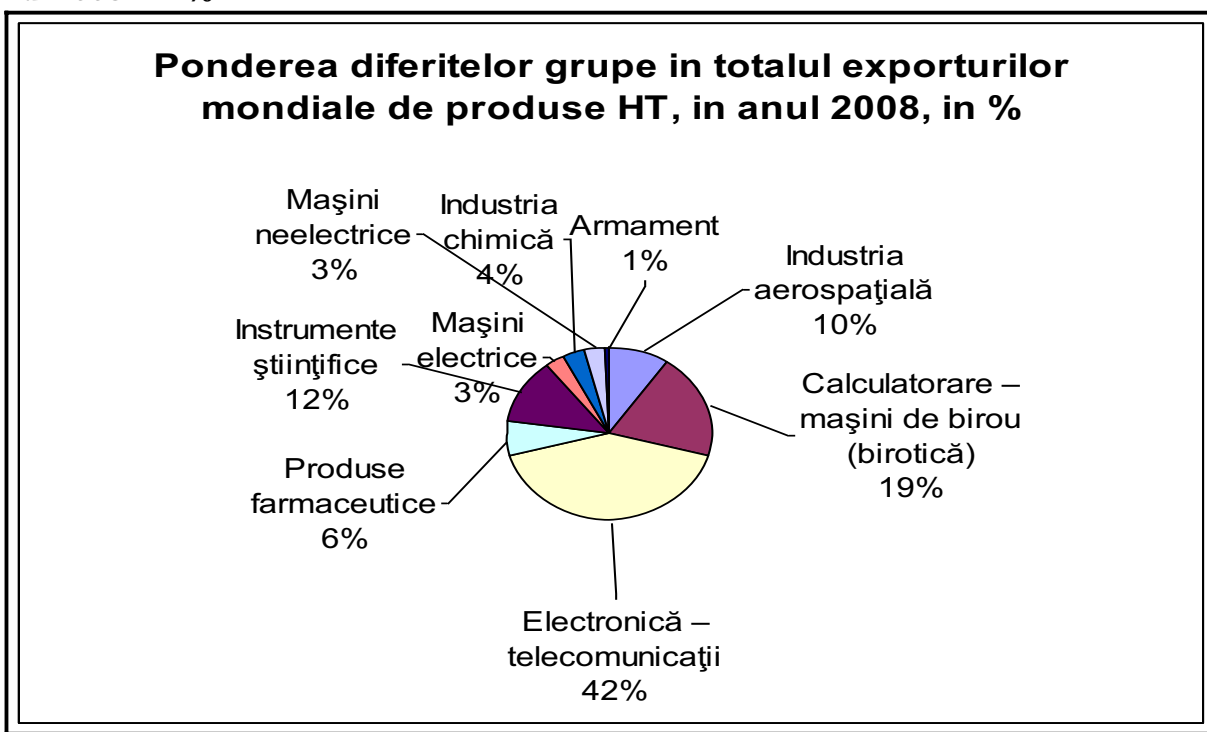
Ritmurile de creștere au fost mai ridicate, pe de o parte, datorită creșterii complexității produselor exportate/importate (și a tehnologiilor avansate care stau la baza acestora), iar pe de altă parte, datorită evoluției cererii și ofertei globale, care influențează prețurile acestor produse.

³⁵ la un curs de 1,46 dolari pentru un euro

Grupele de produse cu ponderea cea mai mare în exporturi (vezi graficul nr.1.) au fost: grupa 3 *electronică și telecomunicații* (41,6% din exporturile totale), grupa 2 *calculatoare și echipamente de birou* (19,4%), grupa 5 *instrumente științifice* (12,3%) și grupa 1 *industria aerospațială* (9,7%). Cumulat, cele patru grupe dețin o pondere de 83% din totalul exporturilor.

Ca și în cazul exporturilor, grupele cele mai importante la importurile mondiale din domeniul tehnologiilor înalte sunt *electronică-telecomunicații și calculatoare-birotică, urmate de instrumente științifice și industria aerospațială*.

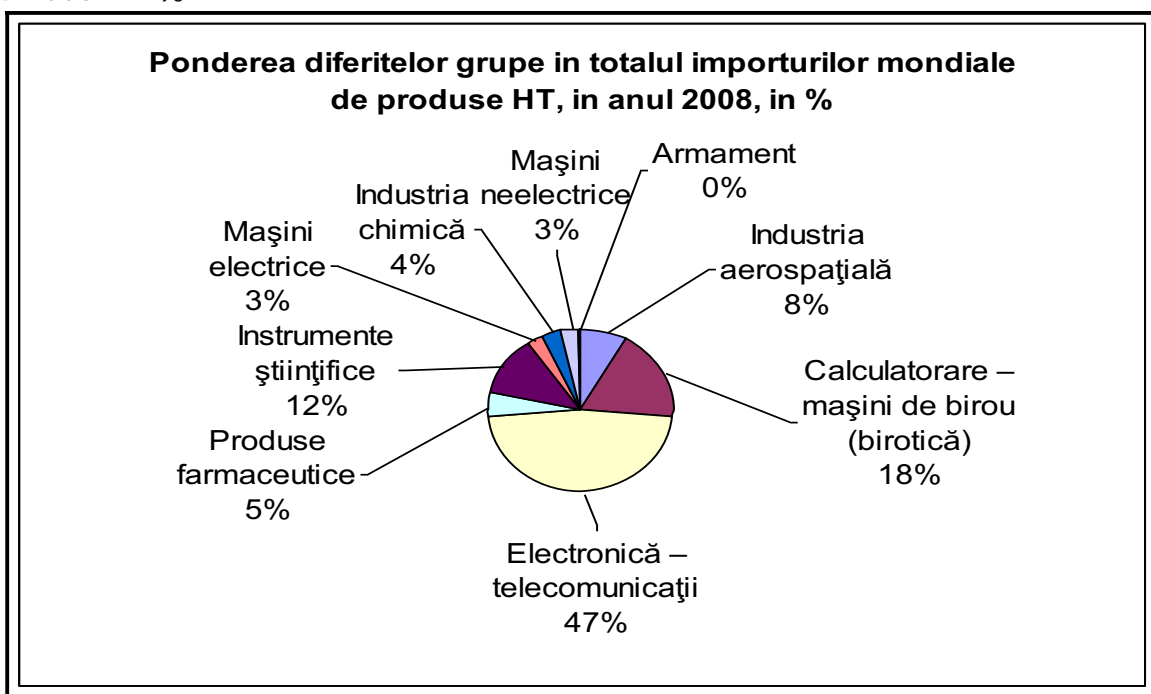
GRAFICUL 1: Ponderea diferitelor grupe în totalul exporturilor mondiale de produse HT, în anul 2008 – în % -

Sursa: calcule pe baza UN Comtrade.

După cum arată graficul nr.2, ordinea celor 9 subgrupe de produse HT în **importurile mondiale** este aceeași ca și la exporturi, diferențele de ponderi fiind destul de mici de între exporturi și importuri (numai în cazul grupeii electronică-telecomunicații, diferența este de 5%). Aceste diferențe apar datorită raportărilor FOB și, respectiv, CIF la exporturi și importuri, costurile cu transportul și asigurarea diferind în funcție de volumul fizic al produselor și nu de valoarea lor.

GRAFICUL 2: Pondere diferitelor grupe în totalul importurilor mondiale de produse HT, în anul 2008 - în % -

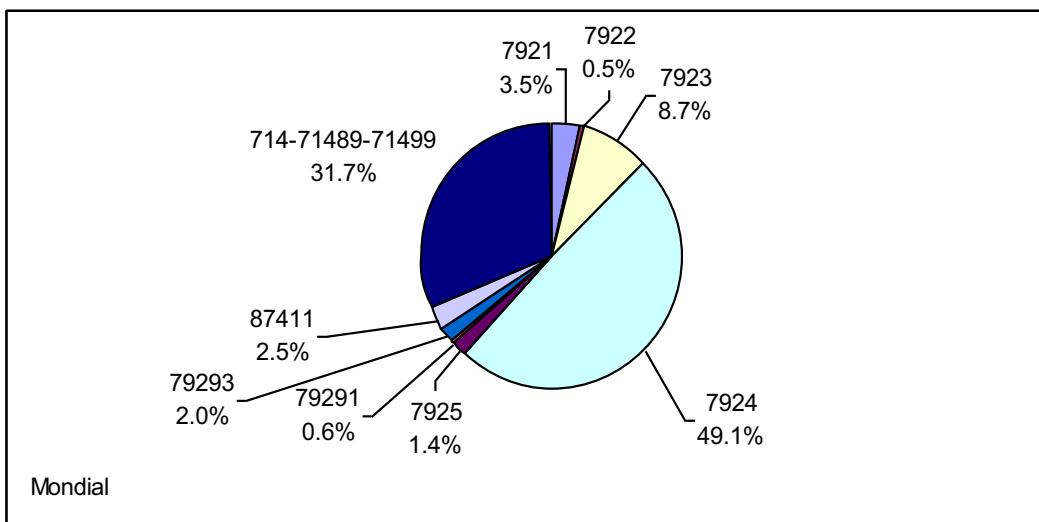

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade

Cele mai mari participații în comerțul mondial cu produse HT, le-au avut în toată perioada analizată, în ordine, grupele: *electronică-telecomunicații, calculatoare-birotică, instrumente științifice și industria aerospațială.*

În general, exporturile de produse HT mai puțin sofisticate sunt dominate de țări în dezvoltare și alte teritorii. Participarea activă a unor țări în dezvoltare, în special asiatice, la exporturile de produse HT mai puțin sofisticate se datorează în principal producției internaționale controlate de corporațiile transnaționale, care și-au delocalizat producția din țări dezvoltate, relocalizându-se în țări în dezvoltare având costuri reduse ale forței de muncă. În schimb, menținerea țărilor dezvoltate în topul principalilor exportatori de produse HT sofisticate evidențiază că nu toate tehnologiile avansate au fost transferate către țările în dezvoltare, ci, în general, acele tehnologii mai puțin complexe, care nu necesită un efort investițional major în cercetare-dezvoltare.

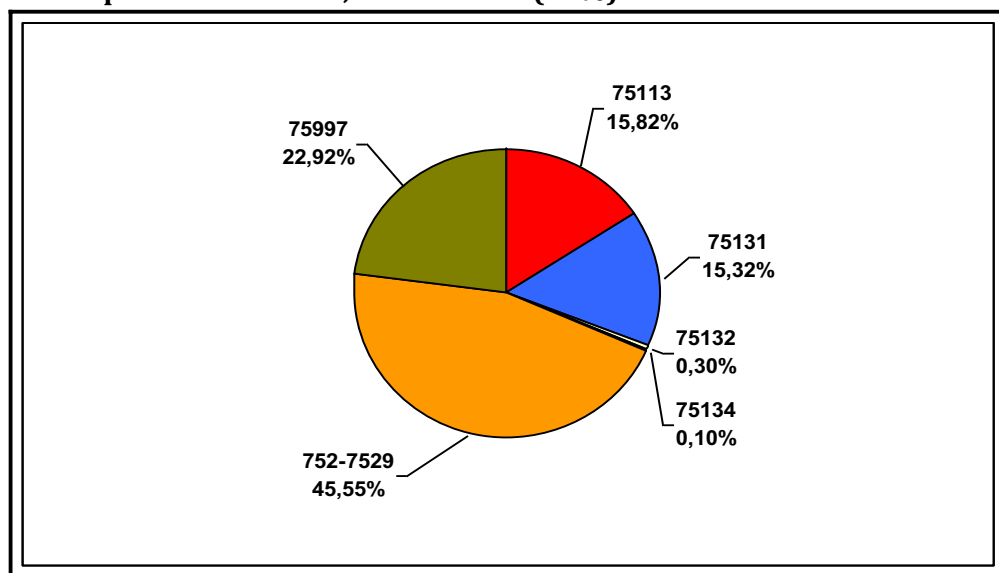
GRAFICUL 3: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în exporturile mondiale ale industriei aerospațiale, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade.

Cele două subgrupe dominante sunt: **7924** - avioane și alte echipamente asociate, propulsate mecanic, cu greutatea mai mare de 15.000 kg și subgrupa **714-71489-71499** - motoare, cu excepția turbinelor de gaz și a părților pentru turbine de gaz

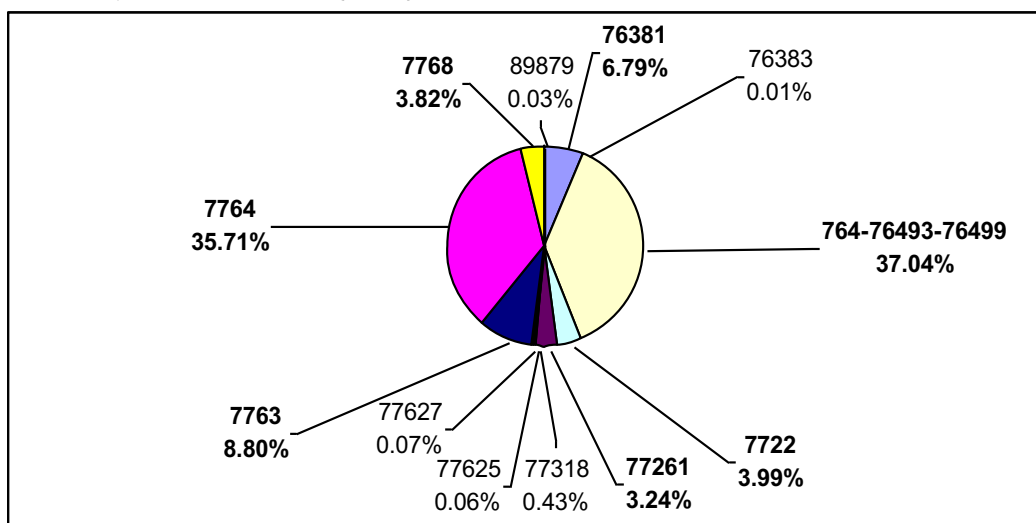
GRAFICUL 4: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în exporturile mondiale de calculatoare și aparatură de birou, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade.

Exporturile sunt dominate de două subgrupe: **752-7529** - echipamente de procesare automată a datelor, minus echipamente de procesare a datelor, nespecificate și **75997** - părți și accesorii pentru 752 Echipamente de procesare automată a datelor.

GRAFICUL 5: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în comerțul mondial cu electronică și telecomunicații, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade

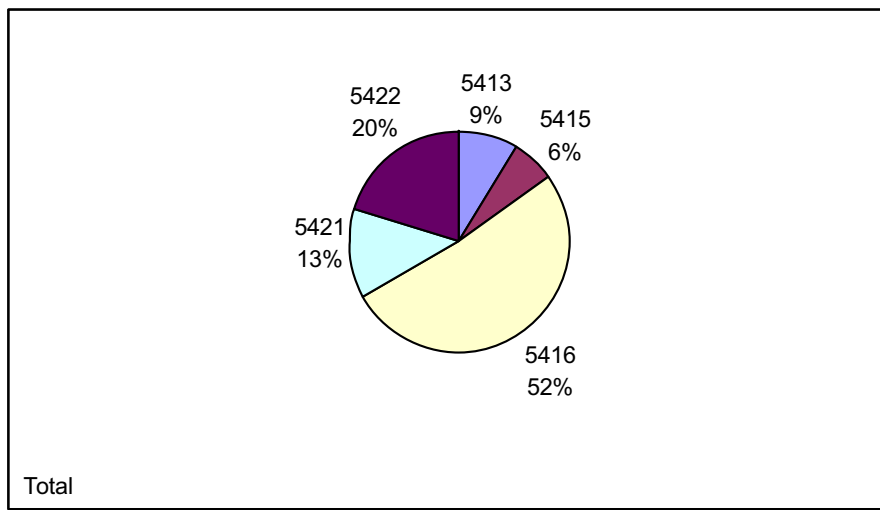
Valoric, exporturile au fost dominate de subgrupele: **764-76493-76499**³⁶ - echipamente de telecomunicații nespecificate, părți nespecificate și accesorii pentru aparatele din grupa 76 și **7764** - microcircuite electronice .

³⁶ **764-76493-76499**

764 Echipamente de telecomunicații nespecificate, părți nespecificate și accesorii pentru aparatele din grupa 76 **minus**: **76493** Părți și accesorii utilizate numai/în principal împreună cu aparatele și echipamentele din grupele 761 și 762 și subgrupele 764.3 și 764.8

76499 Părți și accesorii utilizate numai/în principal împreună cu aparatele și echipamentele din grupa 763

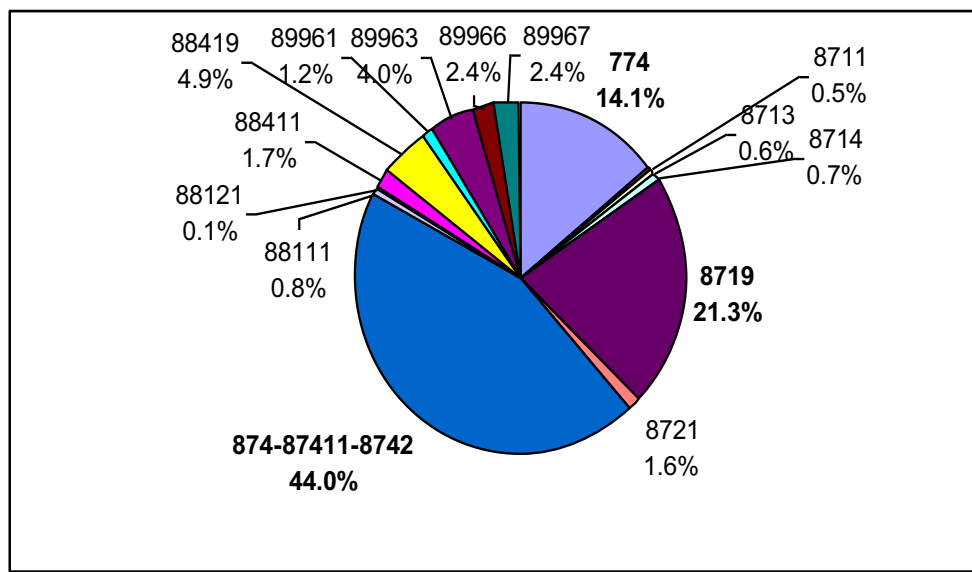
GRAFICUL 6: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în exporturile mondiale ale industriei farmaceutice, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule, pe baza UN Comtrade.

Subgrupele dominante în cazul industriei farmaceutice sunt **5416- Glicozide, glande sau alte organe și extrasele lor, antiseruri, vaccinuri și produse similare și 5422 medicamente, hormoni etc.**

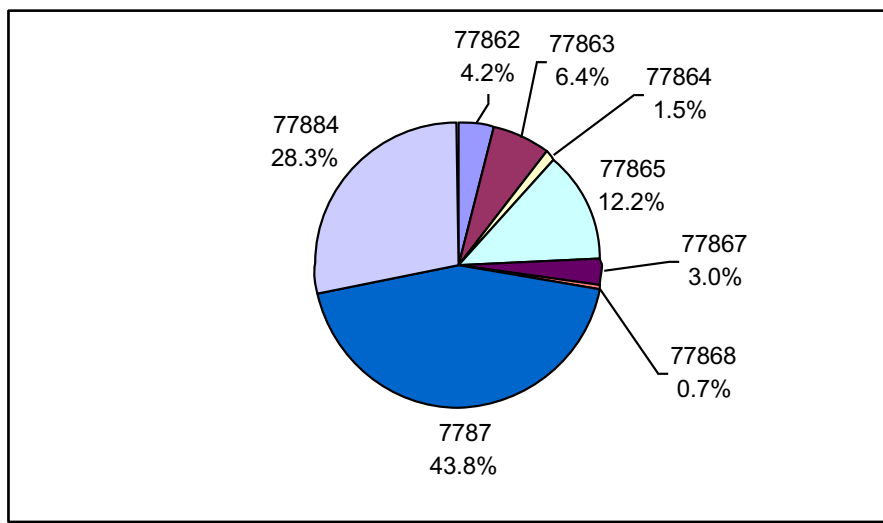
GRAFICUL 7: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în comerțul mondial cu instrumente științifice, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade.

Valoric, exporturile au fost dominate de subgrupele **874-87411-8742** - *Instrumente de măsură și control, minus: instrumente de navigație (busole) și alte instrumente de navigație, instrumente de desen și măsurare și 8719 echipamente cu cristale lichide, lasere (altele decât diode cu laser), alte echipamente și instrumente optice nespecificate.*

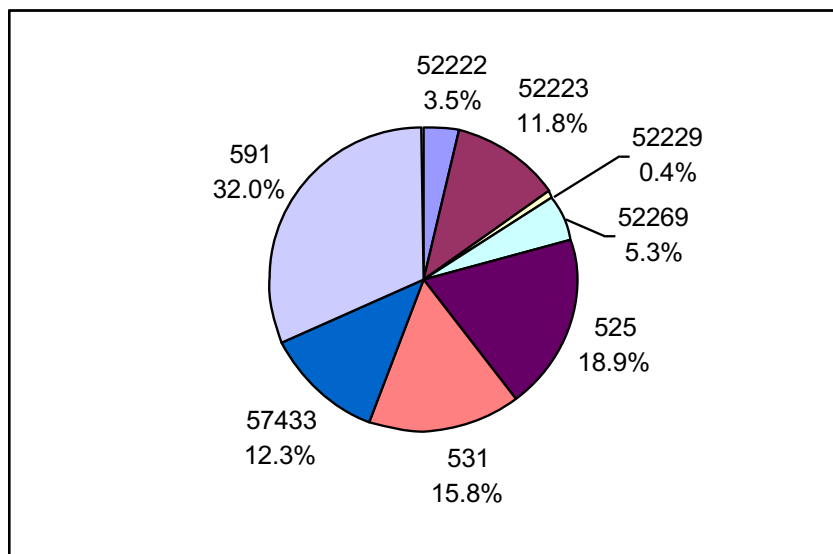
GRAFICUL 8: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în comerțul mondial cu mașini electrice, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade

Pe subgrupe, se remarcă: **7787** *mașini și aparate electrice, cu funcțiuni individuale, nespecificate, părți componente* și **77884** *APARATE ELECTRICE DE SEMNALIZARE acustică și vizuală, diverse: sonerii, sirene, indicatoare, ALARME antiefracție și de incendiu, altele decât cele din subgrupele 77834 sau 77882.*

GRAFICUL9: Ponderea fiecărei subgrupe de produse HT în comerțul mondial cu produse chimice, în anul 2008 (în %)

Sursa: Calcule pe baza UN Comtrade.

Ca pondere în exporturile grupei de produse chimice se remarcă: **591 insecticide și altele** și **525 izotopi stabili și compuși acestora; compuși anorganici și organici, ai metalelor din grupa pământurilor rare, ytriu sau scandiu sau mixturi ale acestor metale.**

3. Principalii exportatori și importatori pe plan mondial din domeniul HT

Cu toate că în 2005, UE era lider în exporturile HT, în 2006, China a trecut pe primul loc, urmată de SUA, UE-27 și Japonia (vezi graficul nr.10).

Patru economii însumau mai mult de jumătate din exporturile HT pe plan mondial. Este vorba de China și SUA, ca principalii exportatori, cu ponderi de 16,9% și, respectiv, 16,8%, urmată de UE-27 (15,0%) și Japonia (8,0%).

Trebuie menționat aici “fenomenul China”. Exporturile Chinei au înregistrat o creștere continuă în perioada menționată, luând un avânt considerabil la începutul secolului nostru. În ultimii 11 ani, acestea s-au majorat de aproape 8 ori. În 1995, China reprezenta 2,1% din exporturile mondiale HT, adică în termeni reali cam 8%

din valoarea comerțului SUA. În 2006, exporturile chineze în termeni reali au depășit pe cele ale SUA și UE.

În ultima decadă, economia chineză a devenit un partener important în comerțul global. În ceea ce privește produsele HT, exporturile Chinei au crescut mai repede decât cele ale UE și SUA. În particular, comerțul chinez cu *calculatoare-birotică* și *electronică-telecomunicații* s-a majorat deosebit de rapid. Cum aceste două grupe de produse au o pondere de aproximativ două treimi din exporturile HT mondiale, China a trecut în mod automat la conducerea exporturilor mondiale de produse HT

Până în 2003, SUA era exportatorul nr.1 în lume la produsele HT. Ponderea sa a descrescut, însă, pe măsură ce a crescut cea a Chinei, dar din 2004 s-a stabilizat la cca 17%.

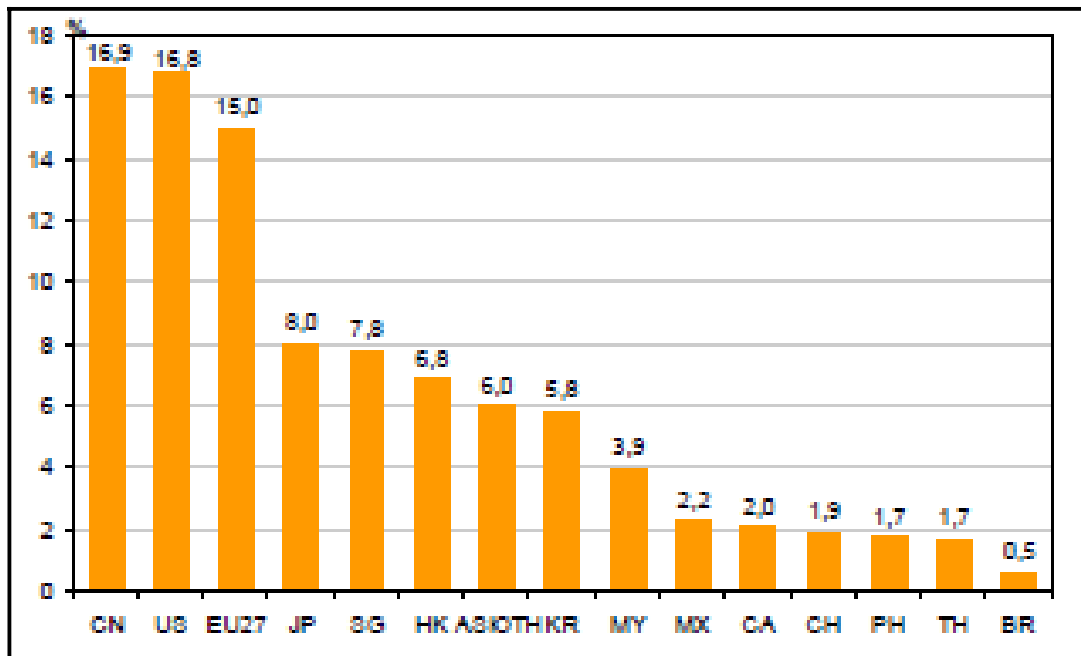
Exporturile HT ale UE au rămas relativ stabile în perioada 1995-2006, la aproximativ 17%, dar în 2006 această pondere a scăzut la cel mai mic nivel din perioada analizată. A patra economie principală, Japonia a pierdut teren treptat, cu 1-2 puncte procentuale pe an. Ponderea sa a scăzut de la 18% din exporturile mondiale HT în 1995, la 8% în 2006.

Așa cum se arată în Graficul nr.10, în 2006 cca. 15 exportatori însumau 97% din exporturile mondiale de produse HT.

În afară de cele patru economii principale, alte 10 țări înregistrau cote de piață de peste 1%. Singapore și Hong-kong, aveau ponderi de 7,8% și, respectiv, 6,8%. Această performanță a unor state asiatice relativ mici s-a datorat ponderii importante a re-exporturilor. În Singapore, reexporturile reprezentau aproximativ jumătate din comerțul său total. Hong-Kong, un alt lider la exportul HT, și-a datorat, de asemenea, poziția aceleiași cauze.

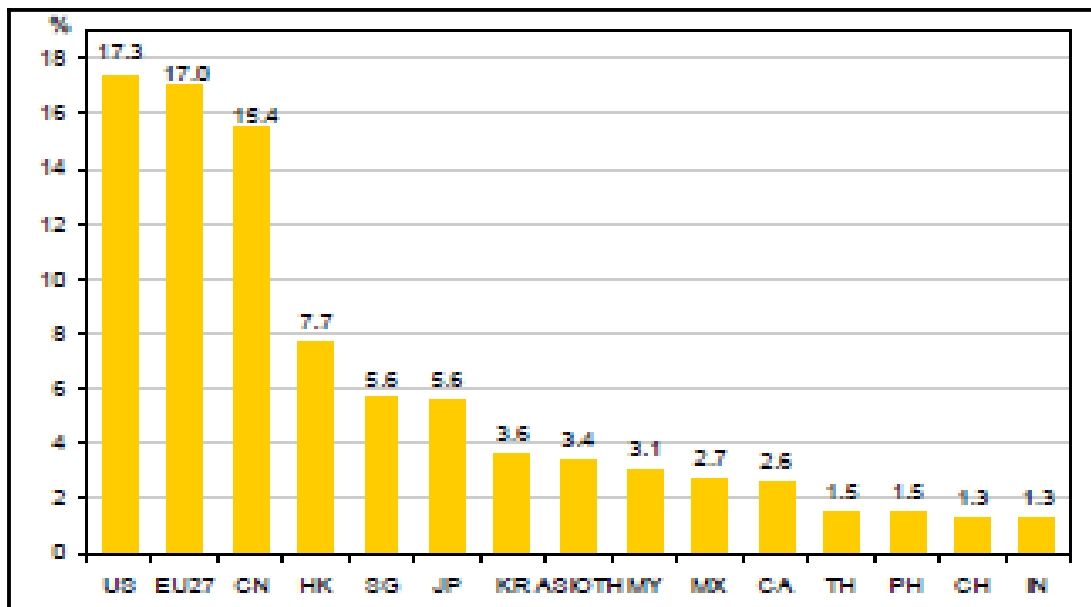
Graficul nr.11 relevă că, în 2006, 15 importatori însumau cam 90% din totalul importurilor HT, cu SUA (17,3%), UE 27(17,0%), China (15,4%) și Hong-Kong (7,7%), în capul listei. Urmău Singapore și Japonia cu ponderi de peste 5%. Cotele mari înregistrate de Hong-Kong și Singapore pot fi explicate de numărul mare de produse HT care tranzitează țara.

GRAFICUL 10: Ponderea din piața mondială a primilor 15 exportatori de produse HT, în anul 2006

Notă: exclusiv comerțul intra-UE; CN: exclusiv HK
 Sursa: Eurostat, Statistics in focus 25/2009

GRAFICUL 11: Ponderea din piața mondială a primilor 15 importatori de produse HT, în anul 2006

Notă: exclusiv comerțul intra-UE; CN: exclusiv HK
 Sursa: Eurostat, Statistics in focus 25/2009

În termeni absoluți, în anul 2006, China și SUA au exportat produse HT în valoare totală de 218 mld.euro și, respectiv, 216 mld.euro, urmate de UE-27 (193 mld.euro) și Japonia (103 mld. euro). În cazul Singaporei, exporturile se ridicau la 100 mld.euro (vezi tabelul nr.2).

TABELUL nr.2: Comerțul exterior și balanța comercială în domeniul produselor HT, pentru primele 15 de state și UE 27, în perioada 2001-2006

	Exporturi			Balanța	Importuri		
	Mil. euro 2006	Pondere în totalul exporturilor țării respective 2006%	Ritm mediu anual de creștere 2001-2006	Mil. euro 2006	Mil. euro 2006	Pondere în totalul importurilor țării respective 2006%	Ritm mediu anual de creștere 2001-2006
EU-27	192.992	16.6	0.5	-34.468	227.460	16.8	-0.4
CN	217.632	28.2	31.5	11.645	205.987	32.7	25.2
US	215.780	26.1	-1.6	-15.742	231.521	15.1	-1.0
JP	103.221	20.0	-1.5	28.869	74.352	16.1	0.6
SG	99.827	46.1	7.2	24.506	75.321	39.6	6.4
HK	87.66	34.1	10.8	-14.749	102.415	38.3	9.6
ASIOTH	76.671	43.0	6.8	31.322	45.349	28.1	1.8
KR	74.479	28.7	10.5	26.512	47.967	19.5	6.2
MY	50.726	39.6	2.0	9.341	41.385	39.6	4.8
MX	28.616	14.4	-3.0	-8.077	36.693	18.0	0.7
CA	26.302	8.5	-2.7	-7.999	34.300	12.3	-3.0
CH	23.968	20.4	4.3	6.461	17.507	15.5	0.9
PH	22.036	58.4	-1.3	2.332	19.705	45.8	2.9
TH	21.599	20.8	4.9	1.386	20.213	19.7	3.0
BR	6.809	6.2	-0.1	-5.308	12.117	16.7	0.2
ID	4.874	6.1	-0.5	1.671	3.203	6.6	14.2

EU-27: excluding intra-EU trade; CN: excluding HK

Sursa: Eurostat, Statistics in focus 25/2009

În ceea ce privește balanța comercială, grupa „Alte țări asiatice” înregistra cel mai mare surplus, de 31 mld.euro. Urmău îndeaproape Japonia, Coreea de Sud și Singapore.

La extrema cealaltă, UE-27și SUA înregistrau cele mai mari deficite în comerțul lor cu produse HT, de 34 mld.euro și, respectiv, 16 mld. euro. Între 2001 și 2006, ritmul mediu anual de creștere la exporturile HT era mai mare la statele asiatice, în frunte cu China (+31%). Exporturile HT în cazurile Hong-Kongului, Coreei de Sud, Indiei, Singaporei și „Altor țări asiatice” s-au majorat în medie cu 7-11% pe an.

În 2006, exporturile HT ale UE reprezentau 26,6% din totalul exporturilor. În pofida unei scăderi a importurilor HT (-0,4%), balanța de ansamblu a comerțului HT al UE a fost deficitară, discrepanța dintre importuri și exporturi adâncindu-se și mai mult în 2006 comparativ cu 2005, deoarece nu a existat nici o creștere la exporturi în 2006.

Dacă privim performanțele individuale ale statelor membre UE (tabelul nr.3) numai Estonia, Irlanda, Franța, Italia și Malta au raportat scăderi ale exporturilor lor de produse HT în perioada 2001-2006.

TABELUL nr.3: Comerțul exterior și balanța comercială ale UE 27 în domeniul produselor HT, în anul 2006 și perioada 2001-2006

	Exporturi			Balanța	Importuri		
	Mil. euro 2006	Pondere în totalul exporturilor țării respective 2006 - %	Ritm mediu anual de creștere 2001- 2006	Mil. euro 2006	Mil. euro 2006	Pondere în totalul importurilor țării respective 2006 - %	Ritm mediu anual de creștere 2001- 2006
EU-27	192.992	16.6	0.5	-34.468	227.460	16.8	-0.4
BE	19.402	6.6	0.3	-905	20.307	7.2	-1.2
BC	392	3.3	31.2	-891	1.284	8.3	12.1
CZ	9.629	12.7	23.3	-1184	10.813	14.6	12.3
DK	9.400	12.8	3.1	270	9.129	13.4	3.3
DE	124.098	14.1	4.2	13.606	110.492	15.3	2.2
EE	617	8.0	-0.5	-457	1.074	10.0	12.8
IE	25.119	29.0	-7.8	10.045	15.074	25.9	-7.5
EL	943	5.7	3.5	-3.013	3.956	7.8	-0.1
ES	8.382	4.9	1.1	-17.401	25.783	9.8	7.1
FR	70.627	17.9	-5.2	7.223	63.405	14.7	-6.1
IT	21.081	6.3	-2.1	-11.671	32.752	9.3	-0.1
CY	227	21.3	63.5	-327	554	10.0	3.9
LV	206	4.2	32.7	-486	692	7.5	15.8
LT	524	4.6	30.3	-548	1.071	6.9	14.5
LU	7.418	407	19.5	358	7.060	33.4	14.7
HU	12.182	20.3	11.7	1.351	10.831	17.4	7.0
MT	1.159	54.6	-0.4	162	997	31.5	-1.2
NT	67.464	18.3	3.3	4.877	62.587	18.9	3.5
AT	12.165	11.2	1.0	-271	12.435	11.4	-0.3
PL	2.748	3.1	20.4	-6.585	9.332	9.2	7.3
PT	2.413	7.0	5.2	-3.219	5.631	10.6	2.2
RO	994	3.8	9.5	-2.798	3.792	9.3	15.3
SI	863	4.7	11.5	-492	1.354	7.0	7.1
SK	1.811	5.4	324	-2.883	4.694	13.1	26.7
FI	11.142	18.1	1.8	3.360	7.783	14.1	3.2
SE	15.767	13.4	5.6	2.502	13.265	13.1	2.9
UK	94.634	26.5	0.8	19.077	75.556	15.8	-2.6

	Exporturi			Balanța	Importuri		
	Mil. euro 2006	Pondere în totalul exporturilor țării respectiv 2006 - %	Ritm mediu anual de creștere 2001- 2006	Mil. euro 2006	Mil. euro 2006	Pondere în totalul importurilor țării respectiv 2006 - %	Ritm mediu anual de creștere 2001- 2006
IS	246	8.9	53.2	-3.92	638	13.3	15.2
NO	2.884	3.0	4.3	-3.051	5.935	11.6	0.6
CH	25.007	21.3	5.3	7.216	17.791	15.8	1.3
HR	561	6.8	3.8	-884	1.445	8.4	27.7
MK	15	0.8	5.5	-170	185	6.2	26.2
TR	359	1.4	-20.6	-3.734	4.093	9.4	-5.5

Sursa: Eurostat, Statistics in focus 25/2009

Dimpotrivă, multe state noi membre UE au avut creșteri rapide ale exporturilor lor HT, în special, Cipru (+63%), urmată de Bulgaria, Letonia, Lituania și Slovacia (toate peste 30%).

Totuși, în afara Ungariei și Maltei, balanța totală a comerțului HT a rămas negativă în noile state membre UE.

La nivelul UE, patru state aveau o contribuție semnificativă la cota din exporturile mondiale de produse HT: Germania, Marea Britanie, Franța și Olanda.

În **anul 2008**, după calculele noastre, neconsolidate, numai China și-a majorat cota din piața mondială a produselor HT, la 18,4% comparativ cu anul 2006. SUA, și Japonia au înregistrat o scădere (considerabilă în cazul Japoniei) la 15% și, respectiv, 4,5% . Deși nu dispunem de date centralizate pentru UE-27, se pare, cu o estimare aproximativă, că aceasta a fost singura care și-a păstrat cota de piață de aprox. 15-16%.

Explicația ar fi aceea că la aproape toate grupele de produse HT au apărut exportatori cu volumuri mari de export din rândul statelor asiatice, în principal, dar și din America de Sud au chiar Africa. Tari ca Indonezia, Hong-Kong, Filipine, Singapore, Thailanda, Coreea de Sud sau grupa "Alte state asiatice" sunt frecvent printre primii cinci exportatori pe plan mondial la diferite grupe și subgrupe de produse.

O prezență la fel de constantă este cea a principalelor state membre UE: Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, Olanda, Suedia, Belgia care apar în mod repetat între primii cinci exportatori de la fiecare subgrupă de produse HT, în anul 2008, cu mențiunea că nu sunt aceiași la fiecare categorie de produse. Remarca este desigur valabilă și în cazul statelor asiatice menționate mai sus.

Ponderea SUA în **importurile mondiale** în domeniul HT se ridică în 2008 la aprox. 12% (aceeași mențiune în legătură cu acuratețea datelor ca și în cazul exporturilor), cea a Chinei la 14,6%, iar a Japoniei la numai 1,6%. Dacă datele se dovedesc reale, atunci înseamnă că balanța puternic negativă a SUA în domeniul HT s-a transformat într-una excedentară, ca urmare a crizei începute în 2008.

Nu dispunem de date pentru participația UE-27 (datele disponibile se referă la state individuale), dar după aprecierea noastră, aceasta s-ar ridica la 17-18%, cu Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, Suedia și Benelux în prima linie.

În prezent, conform ediției din 2009 a Eurostat - „Key Figures on Europe”, **UE este la răscruce de drumuri** (inclusiv din cauza crizei globale) și numai acțiuni politice decisive vor asigura drumul corect spre o creștere economică pe termen lung și prosperitate. Pe de o parte, UE suferă din cauza unui handicap structural de creștere economică, iar pe de altă parte, a apărut o lume multipolară, cu noi concurenți și cu și mai multe resurse distribuite, fapt care afectează foarte mult comerțul cu produse HT.

Analizii economici de peste ocean, apreciază că și **SUA**, care, de asemenea, a pierdut teren în ultimii ani, iar deficitul comercial și l-a redus ca urmare a scăderii importurilor și nu a creșterii exporturilor, trebuie să-și reia locul de primă putere a lumii în acest domeniu, loc deținut până în 2003-2004, printr-o politică prioritară în domeniul CD și inovării.

În cazul **României**, ponderile exporturilor HT au fost de aprox. 3-4%, iar ale importurilor HT de 9-10% în totalul exporturilor și importurilor totale ale țării, iar ritmul de creștere din perioada 2001-2008 a fost mai mare în cazul importului decât al exportului (aprox. 15% pe an, comparativ cu 8-9% pe an). Balanța comercială în domeniu a fost întotdeauna deficitară.

4. Concluzii

Una dintre căile de acces la cunoaștere și, prin ea la competitivitate pe plan mondial, este comerțul internațional cu produse high tech. Poziția Uniunii Europene și a țărilor membre (inclusiv România) pe piața internațională HT definește de fapt și competitivitatea acestora în economia globală.

Multe din politicile de stimulare a inovării într-o țară conduc și la încurajarea transferului tehnologic în afara țării. Aceasta include îmbunătățiri în sistemul educațional și susținerea cercetării-dezvoltării (incluzând interacțiunea dintre

cercetarea fundamentală și aplicarea sa în diferite domenii), existența unui mediu legislativ-regulamentar care permite investitorilor să beneficieze de rezultatele muncii lor (în principal protecția prin brevete) și crearea unei structuri de piață care să ofere stimulente pentru ca antreprenorii să inoveze și să fie în permanență preocupați de îmbunătățirea poziției lor competitive.

Politicile care reduc barierele comerciale și incertitudinea în relațiile comerciale internaționale au potențialul de a crește transferul internațional de tehnologie. Această teză a fost demonstrată într-un număr de studii empirice și s-a ajuns la concluzia că fluxurile comerciale crescute promovează transmiterea tehnologiilor nu numai prin intermediul comerțului direct dintre țări, dar și indirect, prin rețeaua de relații comerciale ale țărilor partenere.

Ponderea produselor din categoria HT în totalul comerțului mondial cu bunuri și servicii se ridică la aproximativ 19-20%, aceasta variind în diferitele studii și statistici în funcție de grupele de produse considerate a face parte din această categorie și din includerea sau nu a unor servicii adiacente.

În perioada 2001 – 2008 valoarea exporturilor HT pe plan mondial s-a majorat în medie cu aprox. 7% pe an. Ritmurile de creștere au fost destul de ridicate, pe de o parte, datorită creșterii complexității produselor exportate/importate (și a tehnologiilor avansate care stau la baza acestora), iar pe de altă parte, datorită evoluției cererii și ofertei globale, care conturează prețurile acestor produse. China a fost țara care a influențat cel mai mult creșterea comerțului internațional cu produse HT.

Patru economii – China, SUA, UE-27 și Japonia însumează mai mult de jumătate din exporturile HT pe plan mondial. SUA și UE au înregistrat, însă, și cele mai importante deficite comerciale din lume în comerțul HT. În 2008, deficitul SUA s-a transformat în excedent comercial în domeniul HT ca urmare a scăderii importurilor în urma crizei.

În cazul României, ponderile exporturilor și importurilor de produse HT în totalul comerțului diferă de la aprox. 4%, în cazul exporturilor, la cca. 9-10%, în cel al importurilor. Balanța comercială în domeniu a fost întotdeauna deficitară.

În toată perioada 2001-2008, cele mai mari ponderi în comerțul mondial cu produse HT, le-au avut, în ordine, grupele: *electronică-telecomunicații, calculatoare-birotică, instrumente științifice și industria aerospațială*, care însumau peste 80% din total.

În general, exporturile de produse HT mai puțin sofisticate sunt dominate de țări în dezvoltare și alte teritorii. Participarea activă a unor țări în dezvoltare, în special asiatice, la exporturile de produse HT mai puțin sofisticate se datorează în principal producției internaționale controlate de corporațiile transnaționale, care și-au delocalizat producția din țări dezvoltate, relocalizându-se în țări în dezvoltare având costuri reduse ale forței de muncă. În schimb, menținerea țărilor dezvoltate în topul principalilor exportatori de produse HT sofisticate evidențiază că nu toate tehnologiile avansate au fost transferate către țările în dezvoltare, ci, în general, acele tehnologii mai puțin complexe, care nu necesită un efort investițional major în cercetare-dezvoltare.

BIBLIOGRAFIE

- Center for American Progress - Christian E. Weller and Holly Wheeler, March 2008 – ‘Our nations surprising Technology Trade Deficit’ – A Wide Array of High-Tech Imports Overtake US Exports;
- Zheng Lifei – China’s hi-tech foreign trade slumps in 2008 (chinadaily.com.cn);
- World Economic Forum – The Global Enabling Trade Report 2008, Committed to improving the state of the World;
- Eurostat – L’Europe en chiffres – Annuaires Eurostat 2008;
- Eurostat, Statistics in focus – Science and technology – nr.7/2008 Xinhua News Agency – January 2006;
- Eurostat, China Passes the EU in High-Tech Exports, Statistics in Focus Science and technology 25/2009;
- Eurostat - „Key Figures on Europe”, 2009
- Bazele de date statistice UN Comtrade și Eurostat